مقاله تحقیقی

دوفصلنامه آموزش پزشکی
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی بابل
دوره سوم، شمارهٔ ۲، بهار و تابستان ۱۳۹۴، صفحه ۴۵-۳۸

مقایسه میزان رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی نسبت به رشته تحصیلی خود در مقطع علوم پایه و بالینی

صفورا سیفی(DDS) [۱*]، شیما سام(PhD) [۲]

۱- مرکز تحقیقات سلامت و بهداشت دهان، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران
۲- گروه پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی بابل، بابل، ایران

دریافت: ۹۳/۷/۱۱، اصلاح: ۹۴/۴/۲۲، پذیرش: ۹۴/۴/۲۴

خلاصه

سابقه و هدف: رضایت دانشجویان به عنوان ارکان اصلی دانشگاه باعث افزایش کارایی شده و باید در صدر برنامه‌ریزی‌های آموزشی قرار گیرد. رضایت‌مندی دانشجویان نشانگر مؤثر بودن تمام حیطه‌های آموزشی از لحاظ علمی، عملی بوده و به مجموعه‌ای از احساسات سازگار و ناسازگار فرد نسبت به رشته تحصیلی اطلاق می شود.

مواد و روشها: در این مطالعه توصیفی ـ مقطعی در نیمسال دوم ۹۰-۸۹، به روش سرشماری ،پرسشنامه‌ای پژوهشگر ساخته که روایی و پایایی آن تأیید شده بود، بین ۱۶۰ دانشجو در مقطع بالینی و علوم پایه توزیع شد. سؤالات شامل دو بخش زمینه‌ای و مرتبط با رضایت‌مندی بود. سؤالات رضایت‌مندی در زمینه علل انتخاب رشته و علل علاقه‌مندی به رشته بوده و به روش ۵ درجه‌ای لیکرت طراحی شد. نتایج به آنالیزهای آماری تجزیه و تحلیل گردید.

یافته ها: ۹۱/۳٪ دانشجویان مطرح کردند که در صورت شرکت مجدد در کنکور سراسری رشته دندانپزشکی را انتخاب می‌کردند. بیشترین علل انتخاب رشته، برتر بودن آن در سطح دانشگاهی بود. شایع‌ترین و ناشایع‌ترین علل رضایت‌مندی موقعیت اجتماعی و تشویق سیستم آموزشی بود. بیشترین میزان رضایتمندی، در دوران علوم پایه مشاهده شد.

نتیجه گیری: دانشجویان در مقطع بالینی نسبت به علوم پایه رضایتمندی کمتری نسبت به رشته تحصیلی خود داشتند که نیاز به کمی تأمل و بررسی دارد. نقش دانشگاه و تشویق سیستم آموزشی تأثیر کمی در رضایتمندی داشته که بررسی بیشتری را می‌طلبد.

واژه های کلیدی: دانشجویان دندانپزشکی، رضایتمندی، علوم پایه، بالینی.

مقدمه

دانشجویان از ارکان اصلی دانشگاهها بوده و به‌عنوان نیروی جوان و کارآمد و هوشمند جامعه می‌باشند لذا رضایتمندی آنها در زمان تحصیل در دانشگاه نقش مهمی در زمینه ارتقاء دانش آنان و فعالیت‌های آینده ایشان و بهداشت و درمان و آینده کشور دارد (۱). رضایتمندی در حقیقت واژه‌ای چند عاملی بوده و بیانگر موثر بودن تمام حیطه‌های آموزشی از لحاظ علمی و علمی است. فاکتورهای متعدد فردی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و محیطی بر روی آن اثر دارد(۲). رضایت پاسخ مشتری به موفقیت سازمان است و رضایت دانشجویان به‌عنوان عنصر کلیدی در کسب برتری و موفقیت سازمان نقش دارد(۳). رضایت دانشجویان از رشته تحصیلی عبارتند از: مجموعه‌ای از احساسات سازگار و ناسازگار فرد نسبت به رشته بوده که باعث افزایش کارایی و احساس رضایت فردی می‌گردد و باید در صدر اولویت برنامه‌ریزی آموزشی قرار گیرد(۴). دانشگاه موفق موسسه‌ای است که همواره در حال رشد و شکوفایی توانایی‌ها بوده و به دنبال تامین نیازها و انتظارات دانشجویان و رضایتمندی آنها باشد. به نظر می‌رسد توجه به عقاید دانشجویان و ارائه بازخورد به ایشان می‌تواند به‌عنوان یکی از ابزارهای قابل قبول جهت ارزیابی کیفیت مراکز آموزشی باشد(۵). امروزه باید تمام تلاش‌های بخش‌های مختلف دانشگاه به منظور ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار و عملکرد دانشجویان و تربیت نیروی علاقمند و متعهد قرار گیرد(۶و۵). تربیت دندانپزشکانی کارآمد، متعهد و علاقمند در دانشکده دندانپزشکی نیازمند مدیریت صحیح جهت ارتقاء کیفیت آموزش است. از راههای سهل‌الوصول جهت ارتقای کیفیت آموزش دندانپزشکی، توجه به انگیزه و علاقه دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی و تقویت انگیزه‌های مثبت با کم‌رنگ کردن انگیزه‌های منفی است(۶) لذا شناسایی علل رضایتمندی و عدم رضایتمندی دانشجویان و تجزیه و تحلیل آن در مجموع بر روی پیشرفت و کارایی افراد جامعه موثر بوده ورضایتمندی مشتری نشان دهنده کیفیت خدمات ارائه شده توسط سیستم مربوطه است به طوریکه ارزیابی آن و پیدا کردن نقاط ضعف و قوت می تواند بر روی موفقیت آموزشی دانشجویان موثر باشد(۷). با وجود اهمیت داشتن رضایت از رشته تحصیلی در دانشجویان، تحقیقات اندکی در این زمینه بویژه در رشته دندانپزشکی صورت گرفته است. به نظر می‌رسد که نوع رشته تحصیلی و شرایط بر روی نتایج حاصل از رضایتمندی موثر باشد. مطالعه ادراکی و

* نویسنده مسئول مقاله:
آدرس: بابل، دانشگاه علوم پزشکی، دانشکده دندانپزشکی، گروه آسیب شناسی، تلفن: ۳۲۱۹۹۵۹۲-۰۱۱
E mail: sf_seify@yahoo.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-13]

همکاران بر روی ۱۱۷ دانشجوی پرستاری شیراز بیانگر ارتباط رضایت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی بوده و میزان رضایت از تحصیل در حد متوسط مطرح شد و در پایه‌های مختلف تفاوت معنی‌داری نشان داد(۸) اما شاه‌محمدی و همکاران کاهش انگیزه و رضایتمندی دانشجویان پزشکی نسبت به رشته و آینده حرفه پزشکی را گزارش کردند(۹). در مطالعه رضاپور و همکاران ۸۵٪ دانشجویان پزشکی نسبت به آینده شغلی خود ابراز نگرانی نمودند(۱۰). مطالعه شکیبایی و همکاران بیانگر رضایتمندی دانشجویان پزشکی از رشته تحصیلی خود بوده و میزان رضایتمندی با افزایش مقاطع تحصیلی کاهش یافت به‌طوریکه محققان ارتباط نارضایتی شغلی و فرسودگی شغلی را در پزشکان گزارش کردند(۱۱). فتاحی و همکاران علاقه‌مندی دانشجویان دندانپزشکی را در طی دوره و افزایش آن در مقاطع بالاتر را نسبت به رشته تحصیلی خود اعلام نمودند. در مطالعات اصلی‌ترین عامل انتخاب رشته دندانپزشکی دستیابی به موقعیت اجتماعی مناسب مطرح شد(۴) اما دانشجویان پزشکی مهمترین عامل را علاقه شخصی به رشته پزشکی گزارش کردند(۱۰). به نظر می‌رسد در صورت داشتن علاقه به رشته تحصیلی، نیروی جوانی کمتر به هرز رفته و نابود می‌شود و جوان راهی را انتخاب می‌کند که با امکانات جسمی و روانی او با نیازهای جامعه تطبیق داشته باشد(۱۲).

مهمترین عامل موفقیت بعد از توانایی، انگیزه و کیفیت آموزشی است و دانشجویان با رضایتمندی بالا طی دوره‌های آموزشی، فعالیت و تکالیف بیشتری را انجام داده و در نتیجه سطح موفقیت آنها نیز بالاتر می‌رود و در نهایت رضایتمندی منجر به اعتماد به نفس و پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌گردد(۶). با توجه به حساسیت شغلی بسیار بالای گروههای پزشکی به دلیل ارتباط مستقیم با جان و سلامت جامعه اهمیت توانمند سازی و احساس رضایت در آنها دو چندان می شود و هر عاملی که‌منجر به افزایش توانمندی و در نهایت رضایت آنها شود، از اهمیت ویژه ای برخوردار است(۱۳).

بدلیل اهمیت موضوع در اولویت بندی برنامه‌ریزی آموزشی و مطالعات محدود صورت گرفته در زمینه رضایتمندی نسبت به رشته تحصیلی در دانشکده‌های دندانپزشکی و وجود متغیرهای مختلف موثر بر رضایتمندی بر حسب شرایط و فراهم نمودن بستر مناسب آموزشی در دانشکده، لذا هدف مطالعه حاضر تعیین و مقایسه میزان رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی بابل نسبت به رشته تحصیلی خود در مقطع علوم پایه و بالینی و مقایسه رضایتمندی با برخی از متغیرهای دموگرافیک می‌باشد.

مواد و روشها

این مطالعه از نوع توصیفی- مقطعی است که در نیمسال دوم ۹۰-۸۹ به منظور تعیین رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی بابل در مقاطع علوم پایه و بالینی از رشته تحصیلی خود صورت گرفت. در زمان پژوهش دانشجویان سال اول تا پنجم دندانپزشکی شرکت کرده و به تعداد ۱۶۰ دانشجواز طریق سرشماری انتخاب و پرسشنامه داده شد. در نهایت ۱۴۹ دانشجو پرسشنامه را پر کرده و تحویل دادند. دانشجویان تکمیلی، انتقالی از خارج کشور و بهداشتکاران دهان و دندان در مطالعه وارد نشدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای پژوهشگر ساخته (با استفاده از منابع معتبر علمی) بود که در دو بخش شامل سوالات زمینه‌ای و نیز سوالات مرتبط با رضایتمندی دانشجو طراحی گردید. سوالات مرتبط با رضایتمندی دانشجو شامل ۱۵ سوال بوده است که در دو زمینه علل انتخاب رشته و علل علاقمندی به رشته به روش ۵ درجه‌ای لیکرت از (خیلی کم تا خیلی زیاد) طراحی شده بود.

ضریب روانی محتوی آن با نظرخواهی از صاحب‌نظران ۹۰/۳ تعیین گردید و برای سنجش پایایی ثبات درونی پرسش‌نامه از فرمول آلفا کرونباخ استفاده شد که ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷ بدست آمد. جهت مقایسه نمرات حاصل از پرسشنامه‌های طرح شده در پرسش‌نامه دو گروهی از آزمون Man-whiteny و برای پی بردن به همبستگی و ارتباط بین برخی از متغیرها از آزمون رگرسیون، ضریب همبستگی اسپیرمن، و آزمونهای ANOVA و T.test استفاده شد.

یافته‌ها

از ۱۴۹ دانشجوی دندانپزشکی شرکت‌کننده در مطالعه ۳۸/۹٪ در علوم پایه و ۶۱/۱٪ در دوره بالینی مشغول به تحصیل بودند. ۵۴/۴٪ مونث و تنها ۹/۴٪ متاهل بودند. بیشتر دانشجویان ورودی ۱۳۸۷ (۲۶/۷٪) و ترم ۶ بوده و اکثریت آنان معدل بالای ۱۷ داشتند (۸۴/۱٪). تحصیلات مادر بیش از یک سوم از آنان دیپلم بوده است و این در حالی است که بیش از یک سوم از پدرانشان تحصیلات کارشناسی ارشد به بالا داشتند. ۴۰/۹٪ در خوابگاه زندگی می‌کردند و بیش از نیمی از آنان بومی بودند. تنها ۹/۴٪ از آنان تاکنون به انصراف فکر کرده‌اند که دلیلی برای این تمایل مطرح نکردند. ۹۱/۳٪ عنوان کردند که در صورت شرکت مجدد در کنکور سراسری تمایل به انتخاب مجدد این رشته دارند که خود بیانگر میزان رضایتمندی آنان است. غریب به اتفاق معتقد بودند که مشکلات موجود بر علاقه آنان نسبت به این رشته تاثیرگذار نبوده است و بعد از پایان تحصیل تمایل دارند در رشته دندانپزشکی اشتغال پیدا کنند. گذراندن دوره ۲ ساله تعهد خدمت نیز در ۹۲/۶٪ آنان موجب کاهش علاقه نسبت به رشته نشده است.

بیشترین علت انتخاب رشته دندانپزشکی توسط آنان برتر بودن رشته در سطح دانشگاهی بوده است (نمودار ۱).

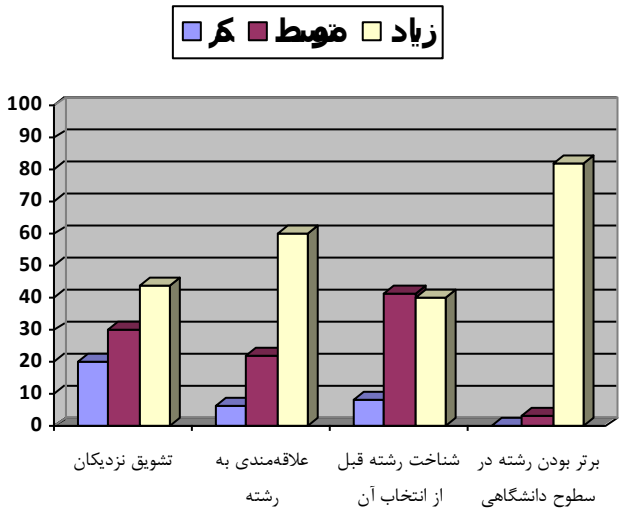

نمودار ۱: علل انتخاب رشته دندانپزشکی توسط دانشجویان دانشکده دندانپزشکی بابل

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-13]

از دانشجویان در زمینه علل رضایتمندی از رشته دندانپزشکی پرسیده شد که بیشترین علت مطرح شده موقعیت اجتماعی مناسب و علاقمندی به دروس بالینی این رشته بوده است (جدول ۱). این در حالی است که تنها ۲٪ از دانشجویان ابراز داشتند که تشویق سیستم آموزشی دانشگاه منجر به افزایش علاقه دانشجویان به این رشته گردیده است. نتایج نشان داد که بطور معناداری (P=.001, t = 4.22) دانشجویان علوم پایه رضایتمندی بیشتری از این رشته داشته‌اند. میزان رضایتمندی در دانشجویانی که مادرانشان از تحصیلات بالاتری برخوردار بودند بالاتر بوده است (P=.02, F=3.005) یافته‌های آنالیز رگرسیون نشان داد که سال تحصیلی (در مقطع علوم پایه بودن) (p=۰/۰۰۸، β۰/۴۱۳) و سن (p=۰/۰۰۲ و β۰/۴۷۱) از عوامل پیشگویی‌کننده میزان رضایتمندی دانشجویان بوده‌اند.

جدول ۱: علل رضایتمندی دانشجویان دانشکده دندانپزشکی بابل نسبت به رشته دندانپزشکی

علل رضایتمندی	کم	متوسط	زیاد
وضعیت اقتصادی و درآمد بالا	۵۲/۳ (۷۸)	۳۹/۶ (۵۹)	۵۲/۳ (۷۸)
آینده شغلی مناسب	۱۸/۱ (۲۷)	۴۱/۶ (۶۲)	۴۰/۳ (۶۰)
موقعیت اجتماعی مناسب	۲ (۳)	۹/۴ (۱۴)	۸۸/۶ (۱۳۲)
امکان خدمت‌رسانی به مردم	۲۶/۲ (۳۹)	۳۸/۳ (۵۷)	۳۵/۶ (۵۳)
حجم نسبتاً کم دروس تئوری	۳۸/۲ (۵۷)	۲۰/۱ (۳۰)	۴۱/۶ (۶۲)
انگیزه معنوی در انتخاب رشته	۳۷/۶ (۵۶)	۲۷/۵ (۴۱)	۳۴/۹ (۵۲)
علاقه شخصی	۸ (۱۲)	۲۷/۵ (۴۱)	۶۴/۴ (۹۶)
علاقه‌مندی به دروس علوم پایه	۵۶/۴ (۸۴)	۲۸/۹ (۴۳)	۲۴/۸ (۲۲)
علاقه‌مندی به دروس بالینی	۶/۱ (۹)	۱۷/۱ (۲۶)	۷۶/۸ (۱۱۴)
سطح بالای علمی اساتید	۵۰/۹ (۷۶)	۴۲/۳ (۶۳)	۶/۸ (۱۰)
تشویق سیستم آموزشی	۷۶/۵ (۱۱۴)	۲۱/۵ (۳۲)	۲ (۳)

نتایج این پژوهش بیانگر آن بوده است که در مجموع دانشجویان سال بالاتر دندانپزشکی رضایتمندی کمتری از این رشته داشته‌اند که نیاز به کمی تامل و بررسی بیشتر دارد. لذا بررسی دقیق این امر پیشنهاد می‌شود. همچنین در این مطالعه نقش دانشگاه و سیستم آموزشی و نیز سطح علمی اساتید در علاقمندی دانشجویان با تاثیر کمی نمود پیدا کرده است که نیاز به بررسی بیشتری را می‌طلبد.

بحث و نتیجه گیری

از نتایج مطالعه حاضر به نظر می‌رسد که دانشجویان دندانپزشکی رضایت مناسبی از رشته تحصیلی خود داشتند و ۹۱/۲٪ در صورت شرکت مجدد در کنکور سراسری تمایل به انتخاب مجدد این رشته را بیان کردند همچنین اکثراً معتقد بودند (۹۲/۶٪) که دوره ۲ ساله طرح موجب کاهش علاقمندی آنها نشده و بعد از پایان تحصیل تمایل به اشتغال در رشته دندانپزشکی داشته و فقط ۹/۴٪ دانشجویان به انصراف از تحصیل فکر کردند که همگی نشاندهنده علاقمندی آنها به رشته تحصیلی می‌باشد. در مطالعه شکیبایی و همکاران در رشته پزشکی ۸/۶٪ از دانشجویان به انصراف از تحصیل فکر کردند(۱۰) که به نوعی در توافق با مطالعه مذکور است اما در مطالعه دیگر بر روی ۳۰۰ دانشجوی پزشکی ۱۸/۴٪ به انصراف از تحصیل فکر کرده و عقیده داشتند بعد از پایان تحصیلات تمایل به اشتغال در رشته تحصیلی خود را ندارند که با مطالعه مذکور هم‌خوانی ندارد(۱۴). به نظر می رسد که دانشجویان دندانپزشکی با سرعت بیشتری جذب بازار کار شده اما طولانی بودن دوره پزشکی عمومی و سپس تخصص زمان زیادی را می طلبد لذا شاید یکی از دلایل کاهش رضایتمندی دانشجویان پزشکی مطرح شود. Sadeghi و همکاران در یک مقاله مروری میزان رضایتمندی اساتید و دانشجویان پزشکی مقطع بالینی را از سالهای ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۲ بررسی کرده و بیان نمودند که میزان رضایتمندی متوسط تا پایین بوده و فاکتورهای مرتبط با عدم رضایتمندی دانشجویان را عدم اطمینان از آینده شغلی و احتمال انتقال بیماری به آنها مطرح نمودند(۱۵).

دانشجویان در طی دوران تحصیلی برای ارتقای دانش تخصصی و مهارت خود نیازمند برخورداری از وضعیت مناسب آموزشی و پژوهشی می‌باشند عدم توجه به این موضوع و چشم‌پوشی از آن باعث نارضایتی مشتریان شده و می‌تواند خسارت جبران‌ناپذیری به جایگاه دانشگاه وارد نماید(۳) بنابراین آشنا شدن با دیدگاه دانشجویان و نظرات آنها، رضایتمندی، عدم رضایتمندی و علل آن می‌تواند در جهت بهبود کمی و کیفی امور آموزشی و پژوهشی در دانشگاهها کمک‌کننده باشد. در این مطالعه دانشجویان دندانپزشکی بیشترین علت انتخاب رشته را برتر بودن رشته در سطح دانشگاهی و علاقمندی به دروس بالینی رشته دندانپزشکی و کمترین دلیل را تشویق نزدیکان مطرح نمودند.

همه انسانها در طول حیاتشان به‌طور ناخودآگاه نیاز عمیقی به تایید اعمالشان دارند و داشتن موقعیت اجتماعی مناسب و نیاز به تایید شدن مانند نیاز به غذا و آرامش همیشگی است و آنها که به‌طور مداوم به دنبال فرصتی برای تایید دیگران در کسب موقعیت اجتماعی بالا هستند مورد استقبال قرار می‌گیرند(۱۶). رواقی و همکاران نیز دستیابی به موقعیت اجتماعی مناسب و خدمت‌رسانی به جامعه را از علل مهم انگیزه‌های انتخاب رشته دندانپزشکی مطرح کردند(۱۷). در مطالعه winter و همکاران احترام اجتماعی از مهمترین علل رضایت شغلی مطرح شده است(۱۸) در مطالعه اکثر دانشجویان پزشکی مهمترین علت انتخاب رشته را علاقه شخصی خود به علم پزشکی و کمترین امتیاز را به روشن بودن وضعیت استخدامی این شغل در آینده اختصاص دادند(۱).

در مطالعه مذکور کمترین علت انتخاب رشته در زمینه تشویق نزدیکان مطرح شده است. به نظر می‌رسد که نسل جدید کمتر به القاء نظرات خانواده توجه می‌کنند اما امروزه والدین توجه و درک بیشتری نسبت به علاقه‌مندی فرزندان نشان داده‌اند البته برخی از محققان پایین بودن تشویق نزدیکان را بیانگر تضعیف ارتباط خانوادگی میان فرزندان و والدین داشته و یا آن را منوط به عدم شناخت والدین از نیازهای فرزندان می‌دانند(۱۷). در مطالعه انجام شده توسط فتاحی و همکاران ۷۶٪ دانشجویان دندانپزشکی علت رضایتمندی از رشته خود را امکان خدمت‌رسانی به جامعه و موقعیت اجتماعی مناسب دانستند(۴).

در مطالعه حاضر نیز موقعیت اجتماعی مناسب و علاقه‌مندی به دروس بالینی دندانپزشکی از علل رضایت نسبت به رشته تحصیلی بیان گردید. احترام و اعتبار اجتماعی از ویژگی‌های مثبت حرفه دندانپزشکی بوده و مطالعه پیشین آن را تایید کرده‌اند. نیروی انسانی کارآمد و متعهد نقش اصلی در تامین سلامت فردی و

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-13]

اجتماعی یک جامعه ایفا می‌کند، حتی داشتن امکانات پیشرفته نیز جوابگوی مسائل بهداشتی و سلامت مردم نخواهد بود. استفاده از نتایج مطالعات رضایتمندی دانشجویان می‌تواند به‌عنوان تلاش جهت پی بردن به مشکلات آموزشی و ارائه راه‌حل مناسب شده که باید همراه با مشارکت بیشتر مسئولین و دست‌اندرکاران مسائل آموزشی دانشجویان باشد(۲). با وجود علاقمندی مشاهده شده در دانشجویان دندانپزشکی به رشته تحصیلی خود اما در مطالعه حاضر میزان علاقمندی از دوران علوم پایه تا بالینی کاهش نشان داد دانشجویان در بدو ورود با امید و آرزو وارد دانشگاه شده اما با گذشت زمان بدلیل آنکه شرایط موجود در دانشگاه را مطابق با رویاهای خود ندانسته و بدلیل افزایش حجم دروس عملی و افزایش نیاز به توانایی بدنی و تحمل شرایط محیطی دیگر و کمبود حمایت از سوی کادر آموزشی و برخی از اعضاء دانشگاه انگیزه آنها کاهش می‌یابد. Pejhan و همکاران میزان رضایتمندی دانشجویان را از تسهیلات و خدمات آموزشی دانشگاه بررسی کرده و میزان رضایتمندی را در حد متوسط در ۷ فیلد مورد بررسی گزارش کرده به طوریکه میزان رضایتمندی را در دانشجویان کاردانی بیشتر از کارشناسی مطرح نمودند(۱۹).

در مطالعه ایروانی و همکاران نگرش منفی نسبت به رشته پزشکی در دانشجویان مشاهده می‌گردد و میزان رضایتمندی آنها از دوران علوم پایه تا بالینی کاهش می‌یابد(۲۰) که در توافق با نتایج مطالعه مذکور است. اما در مطالعه فتاحی و همکاران میزان رضایتمندی از دوران علوم پایه تا بالینی افزایش یافته است(۴) که برخلاف نتایج مطالعه مذکور است. در دوران علوم پایه اکثر دروس تئوری بوده و دانشجویان پزشکی و دندانپزشکی اکثراً درسخوان و متعهد بوده و با خواندن دروس تئوری نمره خوبی می‌گیرند اما در دوران بالینی دروس عملی شده و کارهای عملی نیازمند تکرار و تمرین و مهیا بودن شرایط جهت کار بر بالین بیمار می‌باشد و برای دانشجویان در ابتدای کار استرس‌زا می‌باشد. کسب مهارت در انجام فعالیتهای بالینی مستلزم صرف زمان و شکیبایی در یک بستر مناسب است. برخی از رشته‌های دندانپزشکی مانند اندو نیازمند دقت و تمرکز بالا در حین کار بوده و فشار و استرس مضاعفی را به دانشجو و در حین تحصیل وارد می‌کند. به‌طوریکه در مطالعه اسلامی‌پور و همکاران در دانشکده دندانپزشکی اصفهان کمترین میزان رضایتمندی از بخش اندوو پروتز گزارش شد و علل عدم رضایتمندی، عدم حضور به موقع اساتید برای تبادل اطلاعات میان دانشجویان و اساتید در محیط علمی، معیار ارزشیابی نامشخص و برخورد اساتید بر بالین بیمار دانستند(۲۱). در این مطالعه کمترین علل رضایتمندی دانشجویان دندانپزشکی نسبت به رشته خود تشویق سیستم آموزشی و سطح بالای علمی اساتید مطرح شده است که نیاز به بررسی و تامل بیشتر دارد.

رضایت دانشجو در حقیقت واکنش احساسی است که از تعامل با سازمان عرضه‌کننده حاصل می‌گردد. رضایت از درک تفاوت بین انتظارات مشتری و عملکرد واقعی سازمان در ارایه خدمات حاصل می‌شود و نشان‌دهنده آن است که محصولات یا خدمات ارائه شده بوسیله یک سازمان تا چه سطحی نیازها و انتظارات مشتری را برآورده می‌سازد. رضایت، قضاوت مشتری درباره اثرات خدمات می‌باشد(۳). در مطالعه ایزدی و همکاران در ارتباط با رضایتمندی دانشجویان دانشگاه مازندران از رشته تحصیلی خود با معیار نتایج مشتری همدل EFQM تنها ۴۰٪ از افراد شرکت‌کننده از خدمات آموزشی ارائه شده رضایت خود را اعلام کرد(۲۲). دهقانی و همکاران مطرح نمودند که استفاده از کادر آموزشی مجرب،القای اعتماد به نفس توسط اساتیدو مسئولان ، ارتباط مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید مهمتری عامل رضایتمندی در دانشجویان است (۲۳). داشتن بار علمی بالای اساتید و وجدان مسئولیت پذیر، فراهم نمودن محیط آموزشی مناسب توسط دانشگاه سبب افزایش رضایتمندی دانشجویان می شود اما در این مطالعه توان علمی بالای اساتید نمره پایینی را در رضایتمندی کسب کرد. اینگونه به نظر می رسد که آنچه دانشجویان در مقطع بالینی احتیاج دارند توجه به نیاز های آینده شغلی شان و دادن اطلاعات کاربردی توسط اساتید در دوران بالینی است(۲۴) متاسفانه دانشجوی دندانپزشکی بدلیل کم بودن زمان، فقط پایه کار را یاد گرفته ولی کار عملی نیاز به تمرین و ممارست زیاد داشته و دانشجو طی این دوره نمی تواند تجربه لازم را کسب نماید.

اکثر دانشجویان ایجاد محیط پرتنش و استرس‌زا و خشک آموزشی را در کاهش میزان علاقه خود به رشته تحصیلی موثر دانستند به نظر می‌رسد پیشرفت دانشجویان با توجه به شرایط دوری از خانواده و مشکلات روحی و اقتصادی موجود نیازمند حمایت و تشویق سیستم آموزشی می‌باشد که جهت این موضوع در دانشکده وجود سیستم‌های مشاوره و حمایتی الزامی است. اگر چه محیط منضبط و آرام جهت رشد و شکوفایی دانشجویان ضروری است اما محیطی انعطاف‌پذیر و نه خشن می‌تواند در افزایش رضایتمندی دانشجویان موثر واقع شود که حل این مشکل منوط به بازنگری و تامل در سیستم آموزشی و نحوه برخورد با دانشجویان است. ویژگی‌های فردی مانند جنس، قومیت، سن، انتظارات فردی، تعداد افراد کلاس از عواملی است که بر رضایتمندی دانشجو موثر است(۷). در این مطالعه با بالا رفتن سن کاهش رضایتمندی دیده شده که به نظر می‌رسد کاهش قوای فکری و استرس مربوط به مسائل زندگی و تمایل به اتمام رساندن سریع دروس می‌تواند باعث کاهش علاقه‌مندی و انگیزه گردد.

در مطالعه مذکور دانشجویانی که مادر آنها تحصیلات بالاتری داشتند، رضایتمندی بیشتری نسبت به رشته تحصیلی داشته و پیشرفت تحصیلی بیشتری داشتند برخی از مطالعات نیز سطح تحصیلات مادر را موثر در میزان پیشرفت و رضایت تحصیلی مطرح می‌کنند که در توافق با این مطالعه است(۲۵).

بعضی از محققان معتقدند که بین رضایت از تحصیل، تلاش، دستاوردها و پیامدها به‌صورت دایره‌وار ارتباط دوطرفه وجود دارد به عبارتی افزایش میزان تلاش فرد سبب می‌شود که فرد دستاوردها و پیشرفت‌های بیشتری بدست آورد و در نتیجه منجر به افزایش رضایتمندی می‌گردد. رضایت در کنار پیشرفت‌های دانشجو، محیط دوستانه و حمایتی را ایجاد کرده و منجر به افزایش تلاش فرد شده و رضایت بیشتر وی را دربر خواهد داشت(۲۶). به‌نظر می‌رسد که رضایتمندی دانشجویان نسبت به رشته تحصیلی خود مرتبط با زمان و مکان پژوهش باشد به‌طوریکه در مطالعه امین و همکاران افزایش رضایتمندی دانشجویان پزشکی در سالهای پایانی دوران تحصیل و به دنبال افزایش مهارت دانشجویان در سالهای پایانی دوران تحصیل گزارش نمودند(۲۷). که در توافق با مطالعه فتاحی و همکاران (۴) و در تضاد با نتایج مطالعه حاضر است.

در مطالعه ما میزان آشنایی دانشجویان از رشته خود، قبل انتخاب آن تقریباً در حد متوسط بود که نشان‌دهنده اطلاع‌رسانی تقریباً نامناسب دانشگاه برای انتخاب این رشته تحصیلی است که برای بهینه شدن این موضوع، اطلاع‌رسانی مناسب توسط مسئولین دانشگاهی در ارتباط با انتخاب رشته ضروری به نظر می‌رسد. در مطالعه سنایی نسب و همکاران نیز میزان آشنایی دانشجویان از رشته

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-13]

مدیریت متوسط گزارش شد،(۲۷) اما در مطالعه نائلی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۵۲/۲۵٪ نسبت به رشته قبل انتخاب آن آشنایی داشتند(۲۸). در بررسی نتایج مطالعه حاضر، ۵۲/۲٪ دانشجویان وضعیت اقتصادی و درآمد بالا را از عوامل رضایتمندی نسبت به رشته تحصیلی بیان کردند. در حالیکه ۳۴/۹٪ انگیزه معنوی را موثر بر رضایتمندی نسبت به رشته دندانپزشکی گزارش نمودند. مطابق با مطالعه zaik و همکاران به نظر می‌رسد دانشجویان دندانپزشکی تمایل بیشتری به جنبه‌های درآمدزایی این شغل داشته و جنبه‌های کمک به مردم از اهمیت کمتری برخوردار بوده است(۲۹). در مطالعه حاضر چهارمین علت رضایتمندی نسبت به رشته دندانپزشکی درآمد اقتصادی بالا مطرح شد، اما در مطالعه اسداللهی(۳۰). فتاحی(۴) و رواقی(۱۷) در علل رضایتمندی از رشته در نظر دانشجویان انگیزه‌های معنوی پررنگ‌تر از مادی گزارش گردید.

یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهد که دانشجویان دندانپزشکی بابل دارای رضایتمندی بالایی نسبت به رشته تحصیلی خود در بدو ورود، در دوران علوم پایه بوده و طی این دوران، میزان رضایتمندی آنها در سالهای بالاتر کاهش می‌یابد که نیازمند کمی تامل و بررسی بیشتر و یافتن مشکلات موجود در طی این مسیر و تا حد امکان برطرف کردن آنها باشد. در این مطالعه نقش دانشگاه و سیستم آموزشی و نیز سطح علمی اساتید در رضایتمندی و علاقمندی دانشجویان با تاثیر کمی نمود پیدا کرده است که در این مورد بررسی بیشتر ضروری به نظر می‌رسد.

اینگونه به نظر می رسد در صورت حمایت سیستم آموزشی و ارتباط مناسب و دوستانه و محترمانه با دانشجویان ودرک مشکلات آنها و تلاش در جهت رفع موانع، توجه به نیازهای شغلی آینده دانشجویان در آینده و تدریس کاربردی مطالب بر اساس کوریکولوم آموزشی و در اختیار گذاشتن تجارب ضروری توسط اساتید میتواند در افزایش رضایتمندی دانشجویان نقش به سزایی داشته باشد.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله ازکلیه دانشجویان دانشکده دندانپزشکی بابل که در پرکردن پرسشنامه ها همکاری نمودند، تقدیر و تشکر می گردد.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-13]

Comparison of dental students consent towards their educational line in clinical and basic science course

S. Seifi(DDS)[1*], Sh. Sum(PhD)[2]

1. Oral Health Research Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
2. Department of Social Medicine, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Biannual Medical Education, Babol Univ Med Sci; 3(2); Spring, summer 2015; pp: 38-45

Received: Oct 3th 2014, Revised: July 13th 2015, Accepted: July 15th 2015.

ABSTRACT

BACKGROUND AND OBJECTIVE: Consent of the students - as one of the fundamental elements of the universities- can make more competence and should be notified in the priority setting of the educational programs. Students consent is an indicator of the effectiveness of all educational areas, scientific and practical, and refers to individual's compatible and incompatible emotions regarding to the study course.

METHODS: In this cross-sectional study with census approach, a self-made questionnaire with confirmed reliability and validity, was distributed among 160 dentistry students at clinical and basic academic levels. The questionnaire was included two sections related to demographic characteristics and students consent .Consent questions was related to the reasons of selection and being interested to the course and designed in 5-point Likert scales. Data was analyzed using SPSS software.

FINDINGS: The results showed that 91.3% of the students declared that if they were re-participated in the entrance exam, they would select the dental course, again. The significant reason of this selection was the outrank of dentistry among the academic courses. The most common and uncommon reasons of the course consent were social situation and educational system encouragement, respectively. The highest consent was observed at the basic academic level.

CONCLUSION: Senior students had a lower satisfaction about their academic course which needs more research and consideration. The university and educational system encouragement had a little impact on students' consent which needs more attention.

KEY WORDS: *Dental students, Consent, Basic academic level, Clinical academic level*

*Corresponding Author;
Address: Oral Health Research Center, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran
Tel: +98 1132199592
E-mail: sf_seify@yahoo.com

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-13]

References

1.Dove J, Fryer GE, Hargraves L, et al. Does Career Dissatisfaction Affect TheAbility Of Family Physicians To Deliver High Quality Patient Care. J Fam Pract 2002; 51(3): 223-8.
2.HassanzadehS,AminiA,ShagagieA,et,al.Results Of Evaluation Of The Medical Students Satisfaction From Clinical Skill Lab(CSL) Of Tabriz.Iran J Med Educ 2002;2(0):27.
3.MohammadiA,VakiliM.Measuring Students Satisfaction Of Educational Services Quality And Relationship With Services Quality In Zanjan University Of Medical Sciences. J Med Edu Dev 2010;2(3):48-59.
4.FattahiZ,JavadiY,Nakhaee N.A Survey On Dentistry Students Satisfaction With Their Discipline And Some Of The Related Factors.Strides Dev Med Educ2004; 1 (1) :32-40.
5. Baykal U, Sokmen S, Korkma2 S, et al. Determining Student Satisfaction InANursing College. Nurse EducToday 2005, 25(4):255-62.
6. LefraneoisGwy R. sychology for tehnogy, 10 th ed. wads worth 2000, p 406.
7.HakimA.NursingStudents Satisfaction About Their Field Of Study.JAdv Med Educ Prof 2014;2(2):82-7.
8.EdrakiM,RambodM,AbdoliR.The Relationship Between Nursing Students Educational Satisfaction And Their Academic Success .Iran J Med Educ 2011;11(1):32-39.
9.Shahmohammadi F,MousaviF,GolestanB.Satisfaction Evaluation From Job Features In Medical Students Of Azad Medical Univ 2008;18(2):133-39.
10.RamzanpourB.Attitude Of Medical Students Towards Their Future Job In 1998.
Research In Medical Science 1998;1(1):65-66.
11.Shakibaee D,Iranfar SH,Montazeri N,.et al.Attitude Rate Of Medical Students Towards Course Plan In Different Lines In Kermanshah 2008.Iranian J of Educational Research In Medical Sciences .Abstract Of Fifth Publications in country conference of medical sciences 2002;7(2):75.
12.Tehrani S.Necessary of prognosis study suppliant.Medical organization of Iran Repluc199٧;26(1)-18.
13.BehnampourN,HeshmatiH,Rahimi S.A Survey On Paramedical And Health
students satisfaction with their discipline and some related factors.Iran J Med Educ2012;12(8):616-18.
14. Sadr SH. Survey AttitudeOfMedical Students To Their Future Carrier1997. Islamic Republic Iran Med Council J 1998; 16(1):211-16.
15.Sadeghip,Hosseinian T.A Review OfSatisfaction Of Medical Staff And Students In Clinical Training .Int Res J Appl Basic Sci 2014;8(12):2336-38.
16.Maksvel GS.Relations Principles.Whatsover all leadership should know.translation of movahed S.Nashre peykan 2007. Available form : www.jeihoon.net/p-14395--.aspx
17.Rvaghi V,Sadr A. Admission Cause Towards Dental Course In First Year Dental Students In 2003.Articles Abstract Of Sixth Medical Education Of Country Organization 2003;2(4):p157.
18. Wells A, Winter PA. Influence Of Practice And Personal Characteristics On Dental Job Satisfaction. J Dent Educ 1999; 63(1):805-12.
19. PejhanA,SabbaghzadehM,Yaghoubifar M. Investigating The Satisfaction Of The Students Of Sabzevar University Of Medical Sciences From The Educational Services And Facilities In 2008. J Of Sabzevar University Of Medical Sciences 2010;17(2):129-34.
20.Iravani K,AminiM,DostkamI.Attitude Comparison Of Medical Students Towards Academic Branch And Their Job Future In Clinical And Basic Course In Medical University Of Gorgan .Iran J Med Sci 2002;7(2):21-5.
21.Eslamipour F,ShirbanF,RefaeeP.Assessment Of Dental Students Satisfaction Of Clinical Departments In Isfahan Dental School .Iran J Med Educ 2011;10(5):625-33.
22.Izadi S,SalehiE,Baghi MM.Satisfaction Rate Of Students Considering Case Results Standard (EFQM Model)(Case Report Of Mazandaran Medical University).Periodical High Educ J 2008;1(3):46-50.
23.Dehghani A,BaharlouR,BenRaziGhabesh A, et al. Effecting Factors On Academic Satisfaction ;Viewpoint Of Jahrom University Of Medical Sciences Students.Bimonthly Educ Starteg Med Sci 2014;7(3):147-54.
24.Gashmard R,MoaetamedN,Vahedparast H.Faculty Members And Students Viewpoints On Characteristics Of AGood University Teacher In BoushehrUniversity Of Medical Sciences. Iran J Med Educ 2011;11(1):47-57.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-13]

25. Karimian AR.Koushki F.Parents scholarship role in filial academic .Higher educational center of Dr Beheshti (Gonbad).2008. Available form : behzad87.blogfa.com/post-25.aspx
26.Amini A, Barzegar M, Hatamy F. The State Or Clinical CompencaiesOf MedicalStudents In Performing Basic Clinical Procedures At Tabriz University Of Medical Sciences And Health Services. Iran J Med Educ 2001; 1(4) 9-16.
27.Sanaei NasabH,RashidyJahanH,TavakoliR,DelavariR.A,RafatiH.Amount Of Health – Treatment Services Management Bachelor Students Satisfaction From Their Educatinal Field .Bimonthly Educ Med Sci2010;3(1):5-6.
28.Hensen M,Translation by NaeliMA.Organizational Management And Behavior,2 nded.Ahvaz Publication Chamran Martyr University 1998;pp34-45.
29.Zadik D, Gilad R, Peretz B. Choice OfDentistry As ACareer And Perception Of The Profession. J Dent Educ 1996; 61(10): 813-6.
30.Asadollahi P.AttentionTo Stimulus In Branch Choice Ahead Promotion Medical Education Quality In Ahvaz.First Country Organization Assessment In Education2001;p126.

[Downloaded from mededj.ir on 2026-11-13]